ВІДГУК
офіційного опонента
професора кафедри педагогіки, психології,
початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці ІІ,
доктора педагогічних наук, професора **КУЧАЙ Тетяни Петрівни**
на дисертацію **ШАО Чао** на тему:
«Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/ Педагогіка»

Актуальність теми виконаної роботи та її значення для педагогічної науки і практики. Дисертаційне дослідження Шао Чао присвячене вирішенню актуального науково-педагогічного завдання – теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов і моделі управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці. Динамічне оновлення технологій, цифровізація освіти, трансформація професійних функцій педагогічних працівників і зростання вимог до якості підготовки технічних кадрів потребують від викладача здатності самостійно визначати професійні потреби, проєктувати індивідуальну траєкторію, добирати ресурси, відстежувати результати та коригувати подальші дії.

Наукова доцільність роботи визначається недостатньою цілісністю наявних підходів до формування відповідної готовності. У дисертації обґрунтовано, що окремі курси, стажування або методичні заходи не забезпечують системного професійного зростання без сформованої суб'єктної позиції викладача та організаційної підтримки з боку закладу освіти. Автор переконливо пов'язує суспільний запит на якісну технічну освіту, потребу коледжу у професійно мобільних педагогах і необхідність спеціально організованої підготовки викладачів до управління власним професійним розвитком.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561), що підтверджує її зв'язок із науковими програмами та планами.

Науковий апарат дослідження є логічним. Мета, об'єкт, предмет і п'ять завдань узгоджені між собою та зі структурою дисертації. Обрана послідовність дає змогу перейти від з'ясування сутності ключових понять до характеристики готовності, обґрунтування організаційно-педагогічних умов, розроблення моделі й експериментальної перевірки її результативності.

Вірогідність одержаних результатів забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних положень, застосуванням системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, технологічного, цифрового та рефлексивного підходів, а також комплексом теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Цінним є поєднання самооцінювання викладачів із аналізом реальних продуктів їхньої діяльності, що уможливило розгляд не лише декларованої готовності, а й практичних проявів здатності управляти професійним розвитком.

Наукова новизна роботи є безсумнівною. Автором уперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс організаційно-педагогічних умов, визначено структуру готовності, обґрунтовано критерії, показники і рівні її сформованості, розроблено

модель управління професійним розвитком викладача технічного коледжу. Удосконалено зміст, форми, методи, засоби та діагностичний інструментарій відповідної підготовки; подальшого розвитку набули положення про суб'єктність, індивідуалізацію, безперервність і поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

Особливої уваги заслуговує п'ятикомпонентна структура готовності. Мотиваційно-ціннісний компонент визначає усвідомлення значущості безперервного зростання; когнітивно-управлінський – знання механізмів управління; організаційно-діяльнісний – здатність планувати та реалізовувати професійні дії; цифрово-аналітичний – використання даних і цифрових засобів; рефлексивно-оцінювальний – самоаналіз і корекцію. Сукупність цих компонентів дає змогу цілісно оцінити готовність викладача, не зводячи її ані до мотивації, ані до володіння окремими інструментами.

Організаційно-педагогічні умови відповідають змісту досліджуваної якості. Перша забезпечує ціннісно-мотиваційну спрямованість на безперервний розвиток. Друга поєднує теоретичну, управлінську та практикоорієнтовану підготовку у процесі проєктування індивідуальної траєкторії. Третя створює цифрово-аналітичний і рефлексивно-оцінювальний супровід. Їх комплексна реалізація забезпечує зв'язок між особистою ініціативою викладача та підтримувальними можливостями закладу освіти.

Розроблена модель має цілісну блокову побудову. Цільово-методологічний блок визначає мету, підходи й принципи; змістово-процесуальний – зміст, форми, методи та етапи; організаційно-педагогічний – умови реалізації; діагностично-оцінювальний – критерії, показники, рівні та інструментарій; результативний – очікувану позитивну динаміку готовності. Взаємозв'язок блоків надає моделі не лише пояснювальної, а й технологічної функції.

Формувальна робота реалізовувалася на чотирьох етапах. На мотиваційно-орієнтаційному етапі викладачі осмислювали значення професійного розвитку; на когнітивно-управлінському опановували знання про самодіагностику, цілепокладання й планування; на практико-моделювальному розробляли індивідуальні карти, формували електронні портфоліо та виконували практичні завдання; на рефлексивно-корекційному аналізували результати, отримували цифровий зворотний зв'язок і коригували подальші дії. Така етапність відповідає логіці управлінського циклу.

Позитивне враження справляють наведені в дисертації конкретні професійні ситуації. Наприклад, викладачеві, який мав труднощі із самооцінюванням, могли запропонувати рефлексивний щоденник, чек-лист компетентностей і аналіз відгуків здобувачів освіти. Для розвитку дослідницької компетентності як можливі складники індивідуальної траєкторії описано опрацювання наукових публікацій, участь у вебінарах, проведення невеликого педагогічного дослідження та представлення його результатів. Такі приклади ілюструють можливості персоналізованого супроводу.

Практичне значення полягає в розробленні діагностичного й навчально-методичного забезпечення, придатного до безпосереднього використання. Індивідуальні карти, електронні портфоліо, рефлексивні щоденники, самооцінювальні звіти, кейси, алгоритми планування і цифрові засоби моніторингу можуть використовуватися в системі внутрішньої методичної роботи коледжу та у програмах підвищення кваліфікації. Важливо, що ці матеріали орієнтовані не лише на контроль, а, передусім, на підтримку професійної автономії викладача.

Результати впроваджено у трьох закладах професійної освіти КНР. Апробація здійснювалася під час міжнародних науково-практичних конференцій. Основні результати представлено в 10 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному

до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей. Це засвідчує достатню повноту оприлюднення результатів.

Дисертація має логічну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок. Робота містить 18 таблиць, 21 рисунок та 8 додатків; список джерел охоплює 159 найменувань, з них 71 іноземними мовами. Такий обсяг джерельної бази свідчить про належне опрацювання українського, китайського та міжнародного наукового дискурсу.

У першому розділі систематизовано теоретичні положення щодо управління професійним розвитком викладача технічного коледжу, розкрито особливості діяльності викладачів технічних коледжів, проаналізовано китайський і зарубіжний досвід. Автор послідовно доводить, що сучасному викладачеві недостатньо бути виконавцем інституційно визначених заходів – він має самостійно проєктувати власне професійне зростання.

У другому розділі обґрунтовано структуру готовності, її критерії, показники й рівні, визначено організаційно-педагогічні умови та представлено авторську модель. Позитивним є взаємозв'язок теоретичного, діагностичного і технологічного аспектів: кожен складник готовності набуває конкретного прояву у змісті підготовки та процедурах оцінювання.

У третьому розділі висвітлено організацію експерименту, представлено вихідні дані, докладно описано етапи формувальної роботи та проаналізовано підсумкові результати. Порівняння експериментальної й контрольної груп та застосування статистичного критерію підтверджують, що позитивна динаміка пов'язана зі спеціально організованим педагогічним впливом.

Загальні висновки структуровано відповідно до п'яти завдань дослідження. Вони мають узагальнювальний характер, відображають теоретичні й експериментальні результати та не підмінюються простим повторенням змісту розділів. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею.

Дотримання принципів академічної доброчесності та відповідність анотацій змісту дисертації. Аналіз тексту засвідчує коректне використання покликань на наукові й нормативні джерела, належне представлення авторських результатів та відмежування їх від положень інших дослідників. Анотації українською й англійською мовами відповідають основному змісту роботи, відображають мету, завдання, наукову новизну, практичне значення та результати експериментальної перевірки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукову і практичну значущість дослідження Шао Чао, вважаємо доцільним висловити такі зауваження та побажання:

1. Зміст формувальної роботи представлено через систему етапів, форм, методів і конкретних завдань. Водночас практичну відтворюваність дослідження посилило б оформлення цього змісту як завершеної навчально-методичної програми із тематичним планом, орієнтовною кількістю годин, очікуваними результатами та формами підсумкового оцінювання.

2. У цільово-методологічному блоці моделі визначено сукупність педагогічних принципів. Доцільно було б докладніше показати їх операціоналізацію: які конкретні форми, методи й завдання забезпечували реалізацію кожного принципу та за якими ознаками можна було оцінити її повноту.

3. Робота ґрунтовно розкриває особистісне управління професійним розвитком. Водночас китайський контекст дослідження потребує ширшого пояснення того, як індивідуальна траєкторія викладача співвідноситься з обов'язковими процедурами атестації, інституційними планами підвищення кваліфікації та державними вимогами до педагогічних працівників.

4. Статистична перевірка результатів за критерієм χ^2 Пірсона підтверджує значущість відмінностей між групами. Інформативність експериментальної частини була б вищою за умови додаткового подання показників розміру ефекту та довірчих інтервалів, які дали б змогу оцінити не лише статистичну значущість, а й практичну силу формувального впливу.

5. З огляду на використання китайських нормативних документів, назв установ і понять професійної освіти, дисертація виграла б від окремого термінологічного глосарія з оригінальними китайськими назвами, усталеними українськими відповідниками та стислим поясненням інституційного змісту ключових термінів.

Зазначені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, окреслюють можливі напрями подальшого розвитку дослідження та не знижують його загальної позитивної оцінки.

Висновок. Дисертація Шао Чао на тему: «Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці» є завершеною самостійною науковою працею, у якій здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано науково обґрунтоване вирішення актуального завдання управління професійним розвитком викладача технічного коледжу. Робота має наукову новизну, теоретичне й практичне значення, її результати достатньо апробовані та представлені в публікаціях. За актуальністю, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю результатів і практичною цінністю дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії і скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Шао Чао заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II, доктор педагогічних наук, професор Тетяна КУЧАЙ